

تأثیر زمان و مکان در تطور آراء فقیهان

نگارش: سید محمد یحیی آرنی

انتشارات پشתיبان

انتشارات پشתיبان

۱۳۹۸

سرشناسه	: سیدیان آرانی، سیدمحمد، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: تاثیر زمان و مکان در تطور آراء فقیهان/ نگارش سیدمحمد سیدیان آرانی؛ ناظر ویراستار مرتضی چشمه‌نور؛ ویراستار معصومه اشتری.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات پشتیبان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۳ص.
شابک	: ۳۰۰۰۰۰ ریال 978-622-255020-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه : ص. [۹۷] - ۱۰۳ ؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: اجتهاد و تقلید
موضوع	: Ijtihad and taqlid*
موضوع	: اصول فقه شیعه -- قرن ۱۴
موضوع	: Islamic law, shiites -- Interpretation and construction -- 20th century
شناسه افزوده	: چشمه‌نور، مرتضی، ۱۳۶۱ -، ویراستار
رده بنسنگ کنفره	: ۱۶۷BP
رده بندی یوبی	: ۳۱/۳۹۷
شماره کتابشناسی ما	: ۶۱۳۲۷۲۶

تأثیر زمان و مکان در تطور آراء فقیهان

نگارنده: سید محمد سیدیان آرانی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه‌نور

صفحه آراء: نامد آریانی

ویراستار: معصومه اشتری

طراح جلد: زهرا مهاجری

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

ناشر: انتشارات پشتیبان

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

تلفن تماس: ۰۲۱ - ۸۶۰۳ ۶۴۲۳ - ۰۲۱ تلفکس: ۰۲۱ - ۸۶۰۳ ۶۴۲۸

صندوق پست الکترونیک: Pub.Poshtiban@chmail.ir

تارنمای انتشارات پشتیبان: www.PoshtibanPress.ir

چکیده ۹

فصل اول: معناشناسی زمان و مکان در اجتهاد ۱۱

۱-۱ مبحث اول: معناشناسی زمان در اجتهاد ۱۳

۱-۱-۱ معنای لغوی زمان: ۱۳

۱-۱-۱-۱ معنای اصطلاحی زمان (معنای زمان مورد نظر فقها): ۱۳

۱-۲ مبحث دوم: معناشناسی مکان در اجتهاد ۱۴

۱-۲-۱ معنای لغوی مکان: ۱۴

۱-۲-۱-۱ معنای اصطلاحی مکان (معنای مکان مورد نظر فقها): ۱۴

فصل دوم: برخی مصادیق تأثیرپذیری احکام از زمان و مکان ۱۷

۱-۲ مبحث اول: تأثیر زمان و مکان در تغییر حکم به واسطه تغییر ملاک حکم ۱۹

۱-۲-۱ مسئله خضاب و تحول شرایط زمانی ۱۹

۱-۲-۲ حکم نقاشی و مجسمه‌سازی: ۲۰

۱-۲-۳ خرید و فروش خون: ۲۵

۱-۲-۴ حکم بازی با آلاتی مانند شطرنج، بولینگ، بیلارد، پاسور و نرد ۲۸

۱-۲-۵ کنترل جمعیت: ۳۱

۱-۲-۶ تحت الحنک انداختن: ۳۳

۱-۲-۷ حکم پوشیدن لباس زیبا و نرم: ۳۵

۲-۲ مبحث دوم: تأثیر زمان و مکان در تطبیق موضوعات بر مصادیق ۳۷

۲-۲-۱ نفقه و تأثیر زمان در آن: ۳۷

۲-۲-۲ حداد و تأثیر زمان در صدق زینت: ۴۰

۲-۲-۳ آیا سکوت دختر هنگام خواستگاری از وی، نشانه رضایت است؟ ۴۱

۳-۲ مبحث سوم: تأثیر زمان و مکان در کشف مصادیق جدید برای موضوعات: ۴۲

۱-۳-۲ تعمیم مصادیق سبق و رمایه: ۴۳

۲-۳-۲ زمان و مکان و تأثیر آن در تعمیم مصادیق احتکار: ۴۷

- ۳-۳-۲ زمان و مکان و تعمیم موارد وجوب زکات (از موارد نه‌گانه به موارد دیگر) و همچنین مصارف آن‌ها: ۵۲
- ۴-۲ مبحث چهارم: تأثیر زمان و مکان در پیدایش موضوعات جدید: ۶۱
- ۱-۴-۲ تشریح در علم طب و نوظهور بودن آن در فقه: ۶۱
- ۲-۴-۲ حکم پیوند اعضا: ۶۷
- ۵-۲ مبحث پنجم: تأثیر زمان و مکان در موضوع، با توجه به پیشرفت علوم جدید: ۷۶
- ۱-۵-۲ قرار گرفتن ماه بین خورشید و زمین (محاق): ۷۶
- ۲-۵-۲ حکم ماهی‌های اوزون برون، تاس‌ماهی و فیل‌ماهی: ۸۳
- ۶-۲ بحث ششم: تأثیر زمان و مکان در تغییر شیوه‌های اجرای احکام: ۸۴
- ۶-۲ احیای انفال و مباحات: ۸۴
- ۲-۶-۲ تقسیم غنائم و غنای مکی بین رزمندگان: ۸۶
- ۳-۶-۲ برداشتن کعبه و قتل خطئی محض در زمان ما کیست؟ عاقله یا خود قاتل؟ ۸۷
- ۴-۶-۲ نقش زمان در کتب طواف: ۹۱
- ۵-۶-۲ نقش مکان در تغییر حکم قربانی حج: ۹۲
- ۶-۶-۲ نقش زمان در تغییر حکم شش قربانی در منا: ۹۲
- ۷-۶-۲ نقش زمان و مکان در حکم تقسیم قربانی حج: ۹۳
- ۸-۶-۲ نقش زمان در تغییر حکم تقسیم قربانی در حج: ۹۳
- ۹-۶-۲ طواف در حج: ۹۴
- ۱۰-۶-۲ پیاده‌روی برای رمی جمره: ۹۵
- ۱۱-۶-۲ نقش زمان در کیفیت دست کشیدن به حجرالاسود: ۹۶

- فصل سوم: فهرست منابع و مآخذ ۹۷
- الف: به زبان فارسی (کتاب‌ها و مقاله‌ها) ۹۹
- ب: به زبان عربی (کتاب‌ها و مقاله‌ها) ۱۰۱

چکیده

این کتاب به بررسی نقش زمان و مکان در اجتهاد می‌پردازد. نظریه‌های مختلفی درباره تأثیر زمان و مکان بر احکام شرعی وجود دارد. جهت‌گیری این کتاب، بررسی مفهوم زمان و مکان و نقش این دو در اجتهاد و آراء فقیهان است که به جهت یویایی فقه در همه زمان‌ها و مکان‌ها می‌گردد و چنین رویکردی اهمیت پرداختن به این موضوع را نشان می‌دهد. معنای نقش داشتن زمان و مکان در اجتهاد آن نیست که دو عنصر زمان و مکان به عنوان یکی از منابع اجتهاد تلقی شوند، زیرا در فقه سنتی و اجتهاد جواهری که امام خمینی (ره) نقل به آن هستند و از مشایخ سلف به ارث رسیده، عناصر زمان و مکان به عنوان منبع اجتهاد شناخته نشده است. باید توجه داشت که کتاب و سنت به گونه مستقیم در ناحیه احکام شرعی در مقام اجتهاد نقش دارند اما زمان و مکان به طور مستقیم در مقام اجتهاد در ناحیه مشخص کرده ملاکات احکام و موضوعات و ویژگی‌های آن‌ها دارای نقش می‌باشند. به این معنی که از راه زمان و مکان می‌توان ملاک حکم و ویژگی‌های موضوع را مشخص نمود و حکم خاص را بر آن بار کرد، چون ملاک حکم و یا ویژگی‌های موضوعی و بیرونی موضوع آن در بستر زمان، قابل تحول و تبدیل و تغییر است و حکم آن نیز تحول و تغییر می‌پذیرد، زیرا حکم در همه احوال تابع موضوع است و به مجرد تغییر موضوع و یا ملاک، حکم نیز تغییر می‌کند. از این رو است که موضوعی می‌تواند در زمان خاصی دارای حکمی باشد ولی در زمان دیگر دارای حکمی برخلاف حکم اول شود، به دلیل تغییر ملاک و یا ویژگی‌های آن؛ بنابراین زمان و مکان بی‌واسطه در ناحیه ملاک و موضوع و مشخص کردن آن‌ها نقش دارند نه در ناحیه احکام.

اندیشمندان و مجتهدان اسلامی اعم از شیعه و سنی، احکام الهی را به دو بخش عمده تقسیم کرده‌اند.

الف: بخش عبادات. ب: بخش معاملات و آنچه که مربوط به امور زندگی انسان و نظام جامعه اسلامی است.

در این کتاب، به دنبال اثبات تأثیر زمان و مکان در اجتهاد، در هر دو بخش عبادات و معاملات هستیم. البته در این زمینه، برخی از فقها و بزرگان با ما هم عقیده نیستند، بلکه معتقدند که زمان و مکان فقط در بخش معاملات می‌تواند مؤثر باشد.

کلیدواژه‌ها: زمان، مکان، تصور، اجتهاد، استنباط، آراء فقهی، حکم، موضوع، ادله.

www.ketab.ir